

## Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

### Thoughts about the Opposability of Court Judgements

Alexandru BULIGAI-VRÂNCEANU\*

**Rezumat:** Noțiunea de opozabilitate a hotărârii judecătorești suscită și astăzi nelămuriri, la mai mult de 7 ani de la intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, atât în rândul teoreticienilor, dar mai ales în rândul practicienilor. Lucrarea de față dorește să prezinte o ușoară altă perspectivă asupra opozabilității hotărârii judecătorești, pornind de la un mod diferit de a ne raporta la efectele substanțiale ale hotărârii judecătorești, cu speranța că această nouă viziune va facilita identificarea opozabilității și diferențierea acesteia de alte instituții cu care ar putea fi confundată în practică. De asemenea, în lipsa unei reglementări detaliate, am considerat oportun să analizăm aspectele procedurale cu privire la înlăturarea opozabilității de către un terț care dorește să facă „dovada contrară” și să oferim câteva exemple care să particularizeze și mai mult observațiile făcute.

**Cuvinte-cheie:** opozabilitatea hotărârii judecătorești; efectele substanțiale ale hotărârii; aspecte procedurale; înlăturarea opozabilității; dovada contrară;

**Abstract:** The notion of the opposability of court judgements raises uncertainty even today, after more than 7 years from the entry into force of the Civil procedure code, amongst legal scholars, and especially amongst practitioners. This paper is meant to portray a slightly different approach on the opposability of court judgements, starting from a new way to describe the substantial effects of court judgements, with the hope that this new vision will facilitate the identification of opposability in practice and differentiate it from other institutions with whom it might be confused during its application. In the absence of detailed legal provisions, we deemed it useful to analyze the procedural aspects regarding the

---

\* auditor de justiție, anul I, (e-mail: [alexandru.buligai@inm-lex.ro](mailto:alexandru.buligai@inm-lex.ro));

*removal of opposability by a third party that desires to “bring evidence to the contrary” and to offer some examples in order to particularize the statements made throughout this paper.*

**Keywords:** *opposability of court judgements; substantial effects of court judgements; procedural aspects; removing the opposability; evidence to the contrary;*

### Introducere

Hotărârea judecătorească, prin faptul că este generatoare de efecte juridice, trebuie să urmeze toate principiile specifice efectelor juridice din dreptul civil. De altfel, deși utilizăm de cele mai multe ori noțiunile de „relativitatea și opozabilitatea efectelor” în contextul actelor juridice, aplicarea acestor principii în ceea ce privește actele juridice este doar o particularizare. Este important să observăm că punctul focal este reprezentat de efectele juridice, indiferent de izvorul acestora<sup>1</sup>. Prin urmare, art. 435 C.proc.civ.. nu face decât să prezinte o altă particularizare a modului în care efectele juridice afectează realitatea, în primul rând atât cea materială, cât și cea juridică<sup>2</sup>, și în al doilea rând atât cea dintre părți, cât și cea față de terți, calificați astfel având în vedere raportul juridic în cauză. De această dată, este vorba de realitatea din cazul hotărârii judecătorești, așa cum art. 1280 și art. 1281 C.civ.. prezintă aceleași principii în cazul efectelor actelor juridice.

Așadar, acum că am stabilit faptul că principiul relativității și principiul opozabilității efectelor juridice se aplică și în cazul hotărârilor judecătorești,

---

<sup>1</sup> Spre exemplu, și în cazul efectelor juridice care au ca izvor un fapt juridic *stricto sensu* prevăzut de lege, relativitatea și opozabilitatea explică modul în care drepturile și obligațiile rezultate ca urmare a producerii acestor efecte juridice se manifestă în relațiile sociale și cum ar trebui să se raporteze la acestea diferite persoane, fie ele părți la raportul juridic sau terți față de acesta. Aceeași concluzie este valabilă și în cazurile în care hotărârea judecătorească sau actul juridic reprezintă izvoarele efectelor juridice.

<sup>2</sup> Realitatea materială este cea în planul căreia se găsesc bunurile, având o existență concretă, în timp ce realitatea juridică este cea în planul căreia se găsesc drepturile, având doar o existență intelectuală în care se reflectă elementele planului realității materiale.

## Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

trebuie să determinăm care sunt aceste efecte juridice<sup>3</sup> vizate de respectivele principii. Într-o primă fază, vom analiza pe scurt modul în care trebuie să ne raportăm la efectele substanțiale ale hotărârilor judecătorești (I), urmând ca apoi să ne concentrăm pe modul în care principiul opozabilității interacționează cu aceste efecte (II).

### I. Efectele substanțiale ale hotărârilor judecătorești

Pentru a înțelege mai bine efectele substanțiale ale hotărârilor judecătorești, acestea pot fi catalogate în două categorii, un efect general, care este de esența oricărei hotărâri, și un efect special, care este doar de natura hotărârii, putând fi prezent sau putând lipsi.

Efectul general este chiar protecția (valorificarea) dreptului subiectiv sau situației juridice supuse judecății, care poate fi mediată sau imediată. Modul în care reclamantul dorește această protecție este obiectivat în forma dreptului material la acțiune pe care acesta o alege dintre remediile permise de lege pentru protejarea dreptului subiectiv sau a situației juridice. De exemplu, în cazul unui drept de creanță, dreptul material la acțiune poate lua, prin altele, formele specifice executării silite substanțiale în natură sau prin echivalent. Așadar, în momentul în care instanța va admite cererea reclamantului, hotărârea judecătorească este o etapă către protecția dreptului supus judecății.

Așa cum am amintit la începutul paragrafului anterior, în unele situații, această primă etapă este suficientă pentru protecția dreptului subiectiv supus judecății, fiind vorba de efectul substanțial imediat al hotărârii judecătorești. Printre situațiile în care se manifestă acest efect ar fi următoarele acțiuni în realizare: cea în declararea nulității, în declararea rezoluțiunii, în pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare. În cazul acestor hotărâri, protecția dreptului nu presupune o modificare a realității materiale<sup>4</sup>, astfel încât să necesite intervenția executorului judecătoresc în următoarea fază a procesului

---

<sup>3</sup> În acest caz, nu este vorba de efectele procesuale ale hotărârii judecătorești, cele prezentate la art. 429 – 432 și art. 434 C.proc.civ., ci despre efectele substanțiale ale acestora.

<sup>4</sup> Ne referim la situația în care cererile în declararea nulității sau rezoluțiunii nu sunt dublate de capătul de cerere privind repunerea părților în situația anterioară, ipoteză în care acest capăt de cerere ar presupune și o modificare a realității materiale pentru a da o deplină protecție dreptului pe care reclamantul îl valorifică în instanță.

civil, cea a executării silită, ci este nevoie doar de o modificare a realității intelectuale, care poate opera<sup>5</sup> imediat după ce hotărârea rămâne definitivă.

De asemenea, hotărârile judecătorești corespondente acțiunilor în constatare au și ele un efect substanțial imediat, deoarece protecția dreptului subiectiv sau a situației juridice se realizează fără a fi necesară intervenția ulterioară a executorului judecătoresc. În acest caz, protecția juridică se realizează tocmai prin statuarea de către instanță asupra existenței unui drept subiectiv sau a unei situații juridice sub un anumit conținut, iar protecția se concretizează prin conferirea relativității, dar mai ales și a opozabilității față de terți, asupra acestei statuări<sup>6</sup>.

Pe de altă parte, regula în cazul drepturilor subiective este că protecția acestora presupune în mod necesar modificarea realității materiale, deci presupune și intervenția executorului judecătoresc. Astfel, în cazul hotărârilor de admitere a acțiunilor în realizare specifice unor astfel de drepturi, vorbim și de un efect substanțial mediat<sup>7</sup>, fiind necesară o nouă fază a procesului pentru

---

<sup>5</sup> Referitor la controversa dacă art. 468 alin. (5) C.proc.civ. se aplică și în cazul efectelor substanțiale ale hotărârii sau, în cazul acestor efecte, ele s-ar produce imediat, dar ar fi supuse unei condiții rezolutorii având ca obiect admiterea căii de atac, opinăm că suspendarea are ca obiect tocmai efectele substanțiale ale hotărârii judecătorești. Astfel, după cum vom vedea, efectul substanțial mediat al hotărârilor judecătorești, care este și cel mai întâlnit, presupune deschiderea unei noi posibile forme a dreptului material la acțiune specific dreptului subiectiv supus judecătii, și anume posibilitatea de a cere executarea silită. Or, prin efectul suspensiv al apelului, este suspendată această formă a dreptului material la acțiune. Deci, dacă în cazul efectelor substanțiale mediate aceasta este concluzia, nu vedem vreun motiv pentru care concluzia să fie diferită în cazul efectelor substanțiale imediate, acestea producându-se doar la momentul la care hotărârea este executorie. Cu toate acestea, ele sunt supuse unei condiții rezolutorii având ca obiect desființarea hotărârii în calea de atac extraordinară.

<sup>6</sup> Un exemplu ar fi o cerere în constatare introdusă de constructorul de bună-credință în contradictoriu cu proprietarul pe terenul căruia a construit. În această situație, statuarea instanței asupra existenței unui potențial drept de creanță în condițiile constructorului de bună-credință, în baza art. 581 C.civ., în cazul în care proprietarul va opta pentru dobândirea dreptului de proprietate asupra lucrării îi conferă acestui constructor avantajele opozabilității față de terți a acestui eventual drept de creanță, opozabilitate pe care nu o putea opune anterior într-un mod facil.

<sup>7</sup> În cazul acestor hotărâri, efectul substanțial mediat este unul suplimentar efectului substanțial imediat, care este prezent și în această situație. Explicația este faptul că orice acțiune în realizare presupune și un pas de constatare a dreptului subiectiv supus judecătii sub conținutul solicitat de reclamant.

## Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

realizarea deplină a dreptului. Așadar, un efect pe plan substanțial la momentul pronunțării hotărârii judecătorești din faza de judecată este nașterea unei noi forme a dreptului material la acțiune specific dreptului subiectiv dedus judecății, având ca obiect executarea silită<sup>8</sup>.

Acest lucru înseamnă că, atunci când instanța „obligă” pârâtul, spre exemplu, la executarea în natură a obligației corelative dreptului supus judecății, nu este vorba de nașterea unei noi obligații a pârâtului față de reclamant, distinctă de obligația inițială, ci îi deschide calea reclamantului la următoarea etapă în protecția dreptului său, faza executării silite, și doar la finalului acestei faze se poate considera că dreptul său a fost protejat în întregime. Din acest motiv, în aceste situații, protejarea dreptului subiectiv dedus judecății este mediată în cazul hotărârii de admitere din faza judecății, și nu doar imediată<sup>9</sup>.

---

<sup>8</sup> În acest mod poate fi explicată instituția prescripției dreptului de a cere executarea silită și trimiterea din art. 711 C.proc.civ., trimitere care consacră calificarea de drept material la acțiune al dreptului de a cere executarea silită, pentru că nu face mențiunea că prevederile din materia prescripției se vor aplica prin asemănare, ci trimiterea specifică doar faptul că, în afara derogărilor exprese din cuprinsul art. 706-710 C.proc.civ., se va aplica dreptul comun în materie.

Prin urmare, în cazul actelor juridice unde legea prevede că suntem în prezența unui titlu executoriu, dreptul care are ca izvor actul juridic respectiv are deja această formă a dreptului material la acțiune, cea de a cere executarea silită, pentru a-și proteja respectivul drept subiectiv. De altfel, putem afirma că este vorba de o caracteristică a dreptului subiectiv atunci când vorbim de caracterul executoriu, tocmai prin faptul că respectivul drept subiectiv conține un drept material care poate lua o formă suplimentară, pe care alte drepturi subiective nu o pot conferi anterior pronunțării unei hotărâri judecătorești. Deși formula utilizată este cea de „titlu executoriu”, concluzia este că nu suntem în prezența unei caracteristici a titlului, a înscrisului, ci a unei caracteristici a dreptului subiectiv. Construind pe această din urmă afirmație, se poate chiar concluziona că efectul executoriu de care vorbește art. 433 C.proc.civ. nu este un efect procesual al hotărârii, ci este unul substanțial, pentru că afectează structura dreptului subiectiv dedus judecății tocmai prin nașterea unei noi forme a dreptului material la acțiune. În sens contrar, conform căruia caracterul executoriu al hotărârii judecătorești este un efect procesual, a se vedea G. Boroș, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. 5, Ed. Hamangiu, București, 2020, pag. 636.

<sup>9</sup> În literatura de specialitate, fenomenul a fost descris în următorul mod: „drepturile capătă o nouă dimensiune prin confirmarea lor în urma unei judecăți”. În acest sens, a se vedea A. Nicolae, *Relativitatea și opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, pag. 104.

Efectul special este cel pe care îl regăsim atunci când protecția dreptului supus judecării presupune ea însăși un efect substanțial distinct de cel al protejării dreptului, iar această protecție este doar izvorul acestui nou efect substanțial. Categoria hotărârilor judecătorești constitutive de drepturi sunt cele care prezintă de cele mai multe ori un efect substanțial special.

Un exemplu pentru a ilustra acest concept este cel al acțiunii în partaj potrivit reglementării Codului civil. În această situație, dreptul subiectiv supus judecării este dreptul de proprietate comună al părților din litigiu, iar modul specific prin care se solicită protejarea acestui drept este dreptul material la acțiune sub forma acțiunii în partaj<sup>10</sup>.

Ca urmare a soluționării cererii, instanța va decide care dintre foștii titulari ai dreptului de proprietate comună va avea drept de proprietate deplină, dar pentru ca acest efect substanțial să se producă, hotărârea judecătorească va fi izvorul unei obligații de a da având ca obiect transferul cotei părți din dreptul de proprietate comună de către cei cărora nu le va fi atribuit dreptul de proprietate deplină<sup>11</sup>, obligație ce se execută imediat similar cu modul în care se execută obligația de a da care se naște la momentul încheierii unui act juridic translativ de drepturi reale<sup>12</sup>. Astfel, realizarea dreptului supus judecării în acțiunea de partaj presupune în mod esențial prezența unui alt efect substanțial, transferul cotelor părți către cel care va avea dreptul de proprietate deplină<sup>13</sup>, iar acest transfer are ca izvor tocmai hotărârea judecătorească<sup>14</sup>.

---

<sup>10</sup> Pentru o opinie ușor diferită, în sensul în care dreptul de a cere partajul are natura unui drept potestativ, a se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. 3, Ed. C. H. Beck, București, 2017, pag. 298.

<sup>11</sup> Desigur, este avută în vedere ipoteza în care aceasta este modalitatea de realizare a partajului, și nu se va recurge la vânzarea bunului urmată de distribuirea prețului, situație în care nu va mai avea loc acest efect substanțial secundar sub forma transferului cotei părți.

<sup>12</sup> Astfel este explicată și soluția legislativă din art. 680 alin. (1) teza finală C.civ., care stabilește că dreptul de proprietate deplină va avea ca dată de început data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești, soluție diferită de cea prevăzută sub imperiul Codului civil 1864, unde era recunoscut dobândirea cu caracter retroactiv a dreptului de proprietate deplină.

<sup>13</sup> În același sens, conform căruia partajul presupune un transfer de drepturi între coproprietari, a se vedea V. Stoica, *op. cit.*, pag. 303.

<sup>14</sup> Mai exact, obligația de a da este cea care își are izvorul în hotărârea judecătorească, nu transferul, obligația de a da fiind exact mecanismul prin care operează orice efect translativ, care nu este un „efect” juridic în adevăratul sens al cuvântului, ci mai

## II. Opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești

Odată ce am stabilit efectele substanțiale ale hotărârii judecătorești, în continuare ne propunem să vedem (1) obiectul efectiv al opozabilității efectelor hotărârii și modul în care aceasta interacționează cu opozabilitatea dreptului subiectiv, (2) modul în care se poate face dovada contrară pentru a înlătura opozabilitatea efectelor hotărârii și, în final, (3) mijloacele procedurale în care poate fi invocată această dovadă contrară.

### 1) Obiectul opozabilității efectelor hotărârii judecătorești

Precizările anterioare legate de efectele substanțiale ale hotărârii sunt foarte importante pentru a înțelege cum operează opozabilitatea acestor efecte. Acest lucru se poate observa mai pregnant atunci când este vorba de efectul substanțial mediat, protejarea dreptului sub forma nașterii dreptului material la acțiune vizând executarea silită. În cazul acestei categorii de efecte, relativitatea și opozabilitatea aferentă efectelor hotărârii poartă și asupra dreptului material la acțiune născut ca urmare a pronunțării hotărârii judecătorești, nu asupra dreptului subiectiv dedus judecății. Desigur, și acest drept subiectiv se bucură de relativitate și opozabilitate, dar acestea sunt cele aferente izvorului dreptului subiectiv însuși, de exemplu, actul juridic.

Prin urmare, putem spune că are loc o prelungire a relativității și opozabilității inițiale, prelungire care are loc ca urmare a adăugării relativității și opozabilității aferente dreptului material la acțiune nou alături de relativitatea și opozabilitatea dreptului subiectiv în configurația anterioară pronunțării hotărârii judecătorești. Cu alte cuvinte, noua relativitate și opozabilitate poartă asupra dreptului subiectiv cu o ușoară altă configurație decât cea inițială, modificarea care a operat fiind tocmai adăugarea unei noi forme a dreptului material la acțiune care este la dispoziția titularului dreptului.

Luând în considerare cele afirmate anterior, înlăturarea opozabilității efectului mediat vine ca o consecință directă a înlăturării opozabilității efectului

---

degrabă o categorie de efecte juridice, la fel ca și „efectul” constitutiv și „efectul” extinctiv, și acestea fiind categorii de efect juridice. Sensul strict al noțiunii de efect juridic este cel de „naștere, modificare sau stingere a drepturilor subiective sau a obligațiilor civile”. Pentru acest sens, a se vedea G. Beleiu, *Drept civil*, 2007, nr. 36, pag. 192, *apud* M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală, vol. 2, Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018, pag. 473.

imediat de la aceeași acțiune în realizare, iar acest lucru rezultă pentru că efectul substanțial mediat are ca premisă efectul substanțial imediat. Astfel, pentru a înlătura opozabilitatea față de el a formei dreptului material la acțiune de a obține executarea silită cu același conținut cu forma dreptului material la acțiune promovat pentru acțiunea în fond (ex. executarea în natură), terțul va trebui să înlătore opozabilitatea statuării asupra conținutului dreptului subiectiv dedus judecății, statuare care purta și asupra acelei forme a dreptului material la acțiune din acțiunea în fond<sup>15</sup>.

Așadar, în cazul efectului substanțial imediat, de opozabilitate se bucură statuarea instanței asupra conținutului dreptului subiectiv dedus judecății. În această situație, opozabilitatea efectului hotărârii judecătorești nu este o prelungire a opozabilității dreptului subiectiv, cea conferită de izvorul său, ci este chiar o suprapunere între cele două opozabilități, instanța statuând asupra conținutului dreptului în conformitate cu opozabilitatea ce rezultă din izvorul dreptului sau situației juridice. Astfel, și înlăturarea opozabilității efectelor judecătorești se suprapune cu înlăturarea opozabilității dreptului subiectiv însăși, pentru că eventualele elemente noi care ar putea fi invocate de pârât pentru a înlătura statuarea instanței asupra conținutului dreptului ar fi aceleași motive care ar duce la înlăturarea opozabilității dreptului subiectiv.

## **2) Modul în care se poate face dovada contrară pentru înlăturarea opozabilității**

Pentru a înțelege noțiunea de „dovadă contrară” pe care am menționat-o anterior, câteva precizări sunt necesare. În primul rând, este nevoie să vedem modul în care afectează o cauză aflată pe rol invocarea opozabilității efectelor juridice ale unei alte hotărâri, mai exact trebuie să vedem ce forță juridică are această invocare. Considerăm că este vorba de o prezumție complexă, una atipică<sup>16</sup>.

---

<sup>15</sup> Spre exemplu, pentru a înlătura dreptul material la acțiune având ca obiect dreptul de a cere executarea silită procesuală în natură, este nevoie să se înlătore opozabilitatea statuării instanței că reclamantul din procesul inițial este îndreptățit la executarea în natură, adică dreptul său subiectiv are forma dreptului material la acțiune de a obține executarea silită substanțială în natură.

<sup>16</sup> Într-un sens similar, dar ușor diferit deoarece nu este folosit termenul de „prezumție”, conform căruia este vorba de un mijloc de probă susceptibil de dovadă contrară, a se vedea A. Nicolae în V. M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură*

## Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

Este vorba de o prezumție pentru că, în cauza aflată pe rol, elementele statuate în hotărârea inițială nu mai necesită probarea de către cel care invocă opozabilitatea respectivelor efecte. În caz contrar, în situația în care nu s-ar recunoaște scutirea de sarcina probei a celui care invocă opozabilitatea, ar fi lipsită de orice efect această opozabilitate și ne-am găsi în situația clasică a unui litigiu în care o persoană care afirmă un lucru, în acest caz existența unui drept cu o anumită configurație, trebuie să dovedească respectivele afirmații, situație care este întâlnită atunci când nu suntem în prezența vreunei opozabilități.

De asemenea, este vorba de o prezumție atipică deoarece aceasta poartă și asupra unor elemente de drept, nu doar elemente de fapt, ca o prezumție de drept comun. Elementele de fapt avute în vedere sunt cele pe care s-a bazat instanța atunci când a luat hotărârea inițială, iar elementele de drept sunt reprezentate de configurația dreptului subiectiv sau a situației juridice deduse judecătii<sup>17</sup>. Prin urmare, elementele care trebuie invocate de către terț, pentru a înlătura opozabilitatea efectelor hotărârii inițiale sunt elemente noi<sup>18</sup>, care nu au fost avute în vedere de instanță la pronunțarea hotărârii inițiale. Aceste elemente noi pot fi elemente de fapt noi sau propunerea unei noi construcții juridice care să conducă la o altă concluzie decât cea la care a ajuns instanța inițială asupra fondului.

---

*comentat și adnotat*. vol. I - art. 1 - 526, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pag. 1217.

Pentru aceeași opinie, în sensul că suntem în prezența unei prezumții, a se vedea C. Negrilă în G. Boroș (coord.), *Noul cod de procedură civilă: comentariu pe articole*, vol. 1, ed. 2, Ed. Hamangiu, București, 2016, pag. 964.

<sup>17</sup> Desigur, este posibil ca cererea inițială să se fi concluzionat cu o respingere a cererii reclamantului, caz în care opozabilitatea respectivei hotărâri va putea fi invocată de partea adversă fostului reclamant în actualul litigiu, dar de această dată opozabilitatea va opera împotriva fostului reclamantului în sensul că prezumția va avea ca obiect tocmai că dreptul subiectiv nu are configurația pe care a solicitat-o reclamantul în litigiul inițial, și acesta are sarcina probei de a demonstra contrariul în cauza aflată acum pe rol.

<sup>18</sup> Se poate înlătura opozabilitatea efectelor hotărârii și prin învederarea faptului că nu au fost respectate formele de publicitate a hotărârii. Pentru detalii asupra acestui caz de înlăturare a opozabilității, a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 384.

Trebuie să admitem că terțul față de hotărârea inițială poate invoca și elemente de drept noi<sup>19</sup>, propunând o altă interpretare a textelor de lege decât cea avută în vedere de prima instanță chiar dacă nu aduce niciun element de fapt nou pentru că, în caz contrar, opozabilitatea s-ar comporta ca o veritabilă autoritate de lucru judecat asupra elementelor de drept, aspect care nu poate fi primit. Autoritatea de lucru judecat se poate regăsi doar între părțile din hotărârea inițială, iar atât timp cât terțul respectiv nu a fost parte la procesul inițial, extinderea unui tratament similar autorității de lucru judecat și asupra acestuia, chiar dacă doar parțială – asupra elementelor de drept – nu ar avea o justificare.

Dovada contrară are un regim diferit în funcție de care dintre cele două ipoteze posibile este incidentă. Într-o primă situație, opozabilitatea dreptului sau situației juridice este reglementată de norme speciale, care instituie un tratament diferit fie la modul în care această opozabilitate trebuie realizată, spre exemplu art. 1578 C.civ., fie la modul în care poate fi înlăturată odată ce a fost realizată, spre exemplu art. 1562 C.civ... În această situație, dovada contrară trebuie să se circumscrie acestei reglementări speciale și trebuie ca elementele aduse de către terț cu titlu de noutate în proces să fie dintre cele care îndeplinesc condițiile prevăzute de mecanismul special. De exemplu, dacă dreptul subiectiv valorificat prin intermediul hotărârii inițiale avea ca izvor un act juridic, mecanismul la care trebuie să recurgă terțul pentru înlăturarea opozabilității este acțiunea revocatorie<sup>20</sup>, având totuși posibilitatea de a invoca această inopozabilitate și pe cale de „excepție”, deci ca o apărare de fond.

În a doua situație, dacă dreptul sau situația juridică nu are un regim distinct în ceea ce privește opozabilitatea, se va aplica regimul de drept comun. Consecința acestui fapt este că dovada contrară poate privi orice element de fapt sau de drept nou care să conducă la o altă concluzie asupra statuării privind dreptul subiectiv sau situația juridică invocate de reclamantul inițial.

Distincția dintre modul în care operează această opozabilitate și autoritatea de lucru judecat este dată de tipul de elemente noi pe care terțul le poate aduce în discuție în noul proces. În cazul autorității de lucru judecat, elementele noi trebuie să fie determinante și să modifice obiectul sau cauza acțiunii, în timp ce în cazul opozabilității, elementele noi nu trebuie să satisfacă

---

<sup>19</sup> Într-un sens similar, conform căruia terțul poate invoca apărări proprii, pretinzând existența unui drept mai puternic, de natură să-l înlătore pe cel recunoscut în favoarea părții, a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 1217.

<sup>20</sup> În anume situații specifice, terțul ar putea invoca și simulația prin intermediul unei apărări de fond, dacă sunt întrunite premisele acesteia.

## Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

această cerință<sup>21</sup>. Cu toate acestea, așa cum am văzut, în cazul opozabilității trebuie să avem totuși elemente noi invocate de către terț, pentru a conferi un efect concret acestei opozabilități.

### III. Mijloace procedurale de înlăturare a opozabilității

Următorul aspect interesant de analizat este reprezentat de mijloacele procedurale prin care terțul poate înlătura opozabilitatea hotărârii judecătorești. Cel mai des întâlnit mijloc procesual va fi o eventuală apărare de fond invocată de pârâtul din litigiul actual, care este terț față de hotărârea inițială a cărei opozabilitate o va invoca reclamantul din actualul litigiu. Această apărare de fond poate fi invocată de terț în cadrul unui litigiu pe fond. Ca regulă, această problemă nu se va pune în cadrul contestației la executare deoarece, dacă terțul nu este succesor<sup>22</sup> al pârâtului din litigiul inițial, atunci hotărârea judecătorească inițială nu va constitui titlu executoriu față de actualul deținător al bunului, iar motivul contestației la executare ar fi tocmai lipsa caracterului executoriu al titlului. Dacă „terțul” ar fi totuși succesor al pârâtului din litigiul inițial, atunci dispozițiile hotărârii judecătorești ar putea fi executate silit și împotriva sa, în baza art. 645 alin. 2 C.proc.civ., iar acest succesor nu mai este considerat terț față de hotărârea inițială, ci este ținut întocmai ca pârâtul din litigiul inițial nu doar de opozabilitate, ci chiar de relativitate și autoritate de lucru judecat. În această din urmă ipoteză, există totuși o excepție, în care succesorul cu titlu particular poate invoca înlăturarea opozabilității hotărârii nefavorabile autorului său în cadrul contestației la executare, și anume situațiile în care invocă unul dintre cazurile care intră sub incidența art. 39 alin. (3) teza finală C.proc.civ., spre exemplu intervenirea principiului publicității materiale prevăzut de art. 901 C.civ. sau al dobândirii bunului prin posesia de bună-credință în baza art. 937 C.civ..<sup>23</sup>.

---

<sup>21</sup> Bineînțeles că în cazul autorității de lucru judecat trebuie să avem și identitatea de părți, însă am dorit să ilustrăm faptul că autoritatea de lucru judecat blochează introducerea unei noi cereri chiar dacă sunt înverdate elemente noi, atâta timp cât nu sunt schimbate cauza sau obiectul, în timp ce opozabilitatea blochează doar invocarea aceluiași elemente.

<sup>22</sup> În această situație, este suficientă calitatea de succesor în drepturi indiferent de tipul acesteia, universal, cu titlu universal sau cu titlu particular, deoarece toate acestea conferă calitate procesuală pasivă noului deținător al bunului în faza executării silite.

<sup>23</sup> În viziunea art. 713 alin. (1) C.proc.civ., ar fi vorba de elemente de fapt și de drept pe care succesorul nu le-ar fi putut opune în cursul judecății în primă instanță. Chiar dacă

De asemenea, terțului ar trebui să îi fie recunoscută calea unei acțiuni în constatare<sup>24</sup>, în sensul constatării inexistenței unui drept al fostului reclamant ca urmare a înlăturării opozabilității față de el a efectelor hotărârii inițiale, similar cu modul în care îi este permis unui debitor să ceară constatarea intervenirii prescripției, interesul fiind acela de a clarifica o situație potențial litigioasă care ar plana asupra sa. Un exemplu ar fi o acțiune formulată de adevăratul proprietar, dar care nu a pierdut posesia bunului și prin urmare nu are la dispoziție calea unei acțiuni în realizare, acțiune având ca obiect constatarea inexistenței dreptului de proprietate, intentată în contradictoriu cu o persoană care a obținut recunoașterea intervenirii uzucapiunii într-un proces anterior, dar cu o altă persoană decât adevăratul proprietar. Premisa de la care se pornește în această acțiune în constatare este îndeplinirea condițiilor uzucapiunii, tocmai ca urmare a opozabilității hotărârii inițiale. Cu toate acestea, argumentele persoanei care este terț față de hotărârea inițială, dar reclamant în acțiunea în constatare, se pot circumscrie neîndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru a interveni uzucapiunea, aducând elemente de fapt sau de drept noi care să conducă la această concluzie.

O altă ipoteză în care un terț ar fi interesat de înlăturarea opozabilității dreptului material la acțiune de a cere executarea silită ar fi situația în care este creditor<sup>25</sup> al unui debitor, iar alt creditor dorește să urmărească bunurile aceluiași debitor. Înlăturând opozabilitatea față de el a dreptului material la acțiune de a cere executarea silită rezultat dintr-o hotărâre judecătorească a celui alt creditor, creditorul nostru ar putea să se îndeestuleze prioritar din patrimoniul debitorului, urmând ca celălalt creditor să se îndeestuleze ulterior<sup>26</sup>, atâta timp cât debitorul

---

acest text se referă în principal la situația clasică, în care debitorul din procedura executării silite a fost parte în procesul care a condus la pronunțarea hotărârii de fond, formularea textului îi permite acestuia să fie aplicat și la ipoteze de transmitere a calității procesuale urmate de neintroducerea succesorului cu titlu particular în proces.

<sup>24</sup> În același sens, conform căruia acțiunea în constatare este compatibilă cu înlăturarea opozabilității efectelor unei hotărâri judecătorești, a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 1220.

Bineînțeles, în această situație, trebuie să facem întotdeauna verificarea condiției subsidiarității, respectiv a inexistenței unei acțiuni în realizare pe care o putea intenta respectivul terț, astfel cu reclamă art. 35 C.proc.civ...

<sup>25</sup> Pentru mai multe detalii asupra controverselor dacă creditorii chirografari suportă efectele hotărârii judecătorești în care debitorul lor a fost parte ca urmare a relativității sau a opozabilității, a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 1215 și opiniile citate acolo.

<sup>26</sup> Pentru un exemplu grefat pe o ipoteză similară, a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 393.

### Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești

---

este ținut în continuare de efectele hotărârii inițiale, singurul lucru înlăturat fiind opozabilitatea față de celălalt creditor.

Persoanele care se vor găsi în poziția de a avea interesul să înlătore opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești vor fi<sup>27</sup>, de cele mai multe ori, fie creditorul uneia dintre părțile din litigiul inițial, fie deținătorul actual al bunului, dar fără a fi succesor al vreuneia dintre părțile cauzei inițiale. În această din urmă situație, un exemplu ar fi o cerere în revendicare față de posesorul actual în care reclamantul invocă opozabilitatea hotărârii de admitere a unei cereri în revendicare câștigate tot de reclamant împotriva fostului posesor. Între cei doi posesori nu a intervenit vreun titlu, ci pur și simplu o preluare de fapt a posesiei. În această situație, opozabilitatea primei hotărâri va scuti reclamantul din cauza actuală de proba dreptului său de proprietate, operând prezumția complexă conferită de opozabilitate, însă posesorul actual va putea invoca elemente de fapt și de drept noi care să conducă la concluzia că reclamantul nu are dreptul de proprietate recunoscut prin vechea hotărâre, aspect care va duce la respingerea cererii față de actualul posesor, terț față de hotărârea inițială. În această situație, înlăturarea opozabilității duce la înlăturarea realizării dreptului subiectiv dedus judecății, adică inclusiv la înlăturarea recunoașterii dreptului de proprietate, nu doar la înlăturarea părții din dispozitiv corespunzătoare obligării pârâtului de a lăsa bunul în liniștită posesie.

Încă un exemplu poate fi imaginat în cazul în care se pronunță o hotărâre judecătorească de anulare a unui contract de vânzare, dar în contradictoriu doar cu vânzătorul. În această situație, cumpărătorul, care este încă posesor al bunului, poate introduce o acțiune în constatarea dreptului său de proprietate, urmând înlăturarea opozabilității hotărârii judecătorești de anulare a titlului său. Plecând de la premisa că sunt îndeplinite condițiile pentru a fi dispusă nulitatea contractului, cumpărătorul, terț față de hotărârea inițială, va încerca să răstoarne această prezumție prin invocarea unor elemente noi, care nu au fost avute în vedere de instanța care a pronunțat prima hotărâre.

---

<sup>27</sup> Atunci când se pune problema înlăturării opozabilității efectelor hotărârii judecătorești vor fi avuți în vedere terții „interesați”. Pentru o discuție pe larg asupra categoriilor de terți, printre care se regăsesc terții absoluți – cei care nu au vreun raport juridic cu părțile – și terții interesați – care au un raport juridic cu părțile, a se vedea D. Bastian, *Essai d'une théorie générale de l'inopposabilité*, thèse, Paris, 1929, pag. 5-6, *apud* A. Nicolae, *op. cit.*, pag. 1216.

Un alt exemplu ar fi o acțiune în rectificare introdusă de promitentul-cumpărător împotriva dobânditorului cu titlu gratuit al imobilului, după ce promitentul-cumpărător a obținut în contradictoriu cu autorul dobânditorului cu titlu gratuit anularea contractului de vânzare încheiat între promitentul-vânzător și acesta, anulare care s-a pronunțat pentru încălcarea clauzei de inalienabilitate. În procesul actual, dobânditorul cu titlu gratuit ar putea opune faptul că promisiunea de vânzare nu a fost înscrisă în cartea funciară, deci clauza de inalienabilitate subînțeleasă nu îi era opozabilă autorului său, iar promitentul-cumpărător, deși avea dreptul subiectiv de creanță corelativ obligației promitentului-vânzător de a consimți la vânzare, acest drept subiectiv nu putea fi valorificat și prin forma dreptului material la acțiunea în anularea contractului de vânzare subsecvent.

În final, am putea găsi încă un exemplu de înlăturare a opozabilității efectelor hotărârii judecătorești dacă ar fi vorba de o cerere în executare silită substanțială în natură intentată de creditorul cesionar împotriva debitorului cedat, în care creditorul cesionar invocă opozabilitatea hotărârii judecătorești prin care a obținut obligarea cedentului la predarea înscrisului constatator al creanței, opozabilitate pe care o invocă în sensul dovedirii contractului de cesiune de creanță. În această situație, debitorul poate opune neîndeplinirea cerințelor prevăzute de art. 1578 C.civ.. cu consecința înlăturării opozabilității față de el a dreptului de creanță al cesionarului.

#### **IV. Concluzie**

Pentru a aborda problema înlăturării opozabilității efectelor unei hotărâri judecătorești, primul pas în cadrul analizei este identificarea efectelor juridice pe care respectiva hotărâre le-a produs. Ulterior, trebuie să avem în vedere faptul că înlăturarea opozabilității efectelor substanțiale va trebui privită întotdeauna din perspectiva înlăturării opozabilității efectului imediat, deci a statuării instanței asupra conținutului dreptului subiectiv sau a situației juridice. Un alt aspect important este faptul că legiuitorul, prin formula „dovadă contrară”, nu a dorit să instituie o nouă modalitate de înlăturare a opozabilității unor drepturi subiective sau situații juridice în situațiile în care opozabilitatea acestora are un regim derogatoriu, ci doar a dorit să nuanțeze diferența față de autoritatea de lucru judecat. Prin urmare, motivele pentru înlăturarea opozabilității sunt în continuare fie cele de drept comun, fie cele speciale atunci când este cazul, însă incidența acestor motive poate fi dovedită de terț prin invocarea atât a unor elemente de fapt, cât și a unor elemente de drept noi.